

Problemy samorządów w związku z wyborami prezydenckimi 2020

COVID-19

Na dzień 10 maja 2020 r. zostały wyznaczone wybory prezydenckie w Polsce. Z uwagi na wprowadzony na terytorium kraju stan epidemii, a wraz z nim szereg obostrzeń, temat ten wzbudza liczne kontrowersje. Mimo ograniczania roli samorządów i wprowadzaniu zadań podmiotów zewnętrznych, **gminy nadal pełnią istotną rolę w organizacji wyborów.**

Abstrahując od kwestii bezpieczeństwa obywateli, samorządy wskazują na brak możliwości przeprowadzenia wyborów. Pojawiają się problemy dot. m. in. skompletowania list członków komisji wyborczych, sporządzenia spisu wyborców, przygotowania lokali wyborczych, możliwości dotarcia do mieszkań wyborców w celu sporządzenia aktów pełnomocnictwa do głosowania, a także problem z możliwością masowego przyjmowania interesantów w celu, np. wydania zaświadczenia o prawie do głosowania. Poniżej przedstawiamy wybrane problemy.

1. Członkowie obwodowych komisji wyborczych

Po pierwsze, zgodnie z kalendarzem wyborczym dla wyborców Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 maja 2020 r., będącego załącznikiem do postanowienia Marszałka Sejmu RP z dnia 5 lutego 2020 r. (dalej: „kalendarz wyborczy”) do dnia 16 marca 2020 r. miało nastąpić powołanie okręgowych komisji wyborczych, a do 10 kwietnia 2020 r. zgłaszanie kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych, które organizują głosowanie i nadzorują jego przebieg.

Pojawił się problem skompletowania list członków komisji wyborczych. Okazuje się, że brakuje chętnych, a samorządy nie mają żadnej procedury formalnej, poprzez którą nakazałyby konkretnym pracownikom realizację czynności związanych z organizacją wyborów, podczas gdy oni odmawiają realizacji tych czynności z uwagi na obawę zagrożenia zdrowia. Poza tym, należy pamiętać, że wybory to nie tylko praca komisji, ale także wielu urzędników, którzy w czasie epidemii nie pracują stacjonarnie, gdyż urzędy są zamknięte. Zamknięcie urzędów utrudnia też przyjmowanie zgłoszeń od kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych. Nie ma też możliwości przeprowadzenia szkoleń dla członków obwodowych komisji wyborczych. Możliwością rozwiązania problemów jest **wdrożenie przez samorządy nowych procedur**, których na chwilę obecną nie posiada, a które przewidywałyby np. szkolenia online dla kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych, czy też zapewnienie maksymalnej ochrony dla kandydatów.

2. Sporządzenie spisów wyborców przez gminy

Ponadto, stosowanie do art. 18 § 11 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 684) Kodeksu wyborczego (dalej: „Kodeks wyborczy”) **rejestr wyborców prowadzi gmina jako zadanie zlecone**. Chodzi o zbiór danych osobowych z ewidencji ludności i potwierdzenie prawa wybierania oraz prawa wybieralności. Wójt wydaje na wniosek wyborców decyzję o wpisaniu lub odmowie wpisania do rejestru wyborców. Stosownie do kalendarza wyborczego do 19 kwietnia gminy miały sporządzić spisy wyborców. Termin na składanie wniosków przez wyborców o dopisanie ich do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania na terenie kraju mija 5 maja. Tak jak wskazano we wstępie, ze względu na stan epidemii, obowiązek gmin w tym zakresie jest znacznie utrudniony ze względu na zmianę godzin pracy urzędów lub ich zamknięcie.

3. Przygotowanie lokali wyborczych

Należy podkreślić, że chociaż za dokonywanie zmian w podziale na obwody głosowania i zmiany siedzib wyborczych obwodowych komisji wyborczych odpowiadają komisarze wyborczy, jednak na późniejszym etapie co do zasady za techniczno-organizacyjną stronę przygotowania lokali wyborczych odpowiada wójt, burmistrz, prezydent miasta.

Dużym problemem jest przygotowanie przez gminy lokali wyborczych w czasie epidemii. Gmina ma obowiązek takiego zorganizowania siedzib obwodowych komisji wyborczych, aby w lokalu wyborczym było umieszczone, w miejscu widocznym dla wyborców, godło państwowe oraz aby w jednym pomieszczeniu znajdował się tylko jeden lokal wyborczy. Ma też obowiązek właściwego oznaczenia terenu i znajdujących się na nim budynków urzędów oraz zapewnienia miejsc przeznaczonych na bezpłatne umieszczanie urzędowych obwieszczeń wyborczych. Najczęściej, lokale wyborcze znajdują się w szkołach, przedszkolach, czy domach kultury. Teraz wszystkie te budynki są zamknięte. Co więcej, z art. 156 § 2 pkt 1 i art. 186 § 1 Kodeksu wyborczego wynika obowiązek zapewnienia lokali dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Z uwagi na epidemię należy też pamiętać o wszelkich możliwych środkach ostrożności, przykładowo o **wyposażenie lokalu w płyn do dezynfekcji rąk czy też rękawiczki, co wiąże się z dodatkowymi kosztami dotyczącymi organizacji.**

4. Sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania

Wyborcy o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz wyborcy powyżej 75. roku życia mają prawo głosować przez pełnomocnika. Wniosek o skorzystanie z tej formy mogą złożyć wójtowi **najpóźniej w 9. dniu przed dniem głosowania.** To organ wykonawczy gminy odpowiada za weryfikację formalną wniosku oraz sporządzenie aktu pełnomocnictwa.

Tych czynności dokonują upoważnieni pracownicy urzędu gminy. Zadanie to ma charakter zadania zleconego, a za sporządzenie i wydanie aktu pełnomocnictwa nie pobiera się od wyborcy opłat. Jeżeli tacy upoważnieni pracownicy pracują zdalnie, należałoby powołać ich do pracy stacjonarnej w tym zakresie z zachowaniem wszystkich środków ostrożności, wydłużając ewentualnie godziny pracy w ten sposób, by zarówno urzędnicy nie musieli obawiać się o własne życie i zdrowie oraz wszystkie wnioski wyborców zostały rozpatrzone w terminie.

Podsumowując, w obecnej wyjątkowej sytuacji samorządy stoją przed bardzo trudnym zadaniem przeprowadzenia wyborów prezydenckich w maju 2020 r., które to na chwilę obecną wydaje się być w ogóle nie wykonalne.

Umów konsultację

Sylwia Kalinowska

aplikant radcowski
Kancelaria Ostrowski i Wspólnicy

570 872 888

s.kalinowska@ostrowski-legal.net